

3.1 กรอบแนวคิดในการศึกษา

จากข้อสรุปการศึกษาทบทวนแนวคิด ทฤษฎี เอกสารของหน่วยงานองค์กรที่เกี่ยวข้อง รายงานผลการสัมมนาต่างๆ ตลอดจนผลการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทำให้ได้กรอบแนวคิดในการดำเนินการศึกษาที่มีประเด็นสำคัญ ดังนี้

1) การเสริมสร้างวุฒิภาวะประชาชนอาเซียน (ASIAN Civic Maturity Building : ACMB) การสร้างเสริมวุฒิภาวะเป็นเรื่องการพัฒนาบุคลากรทั้งด้านความรู้ ประสบการณ์ (ทัศนคติ หรือเจตคติและพฤติกรรม) การจะทำให้ประชาชนในประเทศไทยและประเทศสมาชิกอื่นๆ ของอาเซียนมีวุฒิภาวะเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในการนี้จะต้องใช้ทั้ง 1) กลไก 2) มาตรการ และ 3) องค์ความรู้ประกอบกันเป็นเครื่องมือการพัฒนา และผลลัพธ์ที่ต้องการคือ ทำอย่างไรจะทำให้ประชาชนหรือราษฎรทั่วไป (Population) เป็นพลเมือง (Civic) ของประชาคมนั้นก็คือ การสร้างเสริมวุฒิภาวะการเป็นพลเมืองประชาคมอาเซียน (ASIAN Civic Maturity Building)

2) ประเด็นที่เป็นภารกิจการปรับตัวของประชาชน ในการทำให้เกิดวุฒิภาวะความเป็นพลเมืองของประชาคมอาเซียนรวมทั้งของประเทศไทยด้วยนั้น มีประเด็นที่จะต้องปรับปรุงตัวและเตรียมความพร้อมจำนวนมากมาย ซึ่งอาจแยกเป็น 3 ส่วน หรือ 3 สาขาหลัก คือ (1) ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) 2) ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (APSC) และ 3) ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASCC) ซึ่งแต่ละสาขาก็มีภารกิจต่างๆ แตกต่างกันอย่างมากมาย จึงจำเป็นต้องจำแนกออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

2.1 ประเด็นที่มีใช้ภารกิจของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

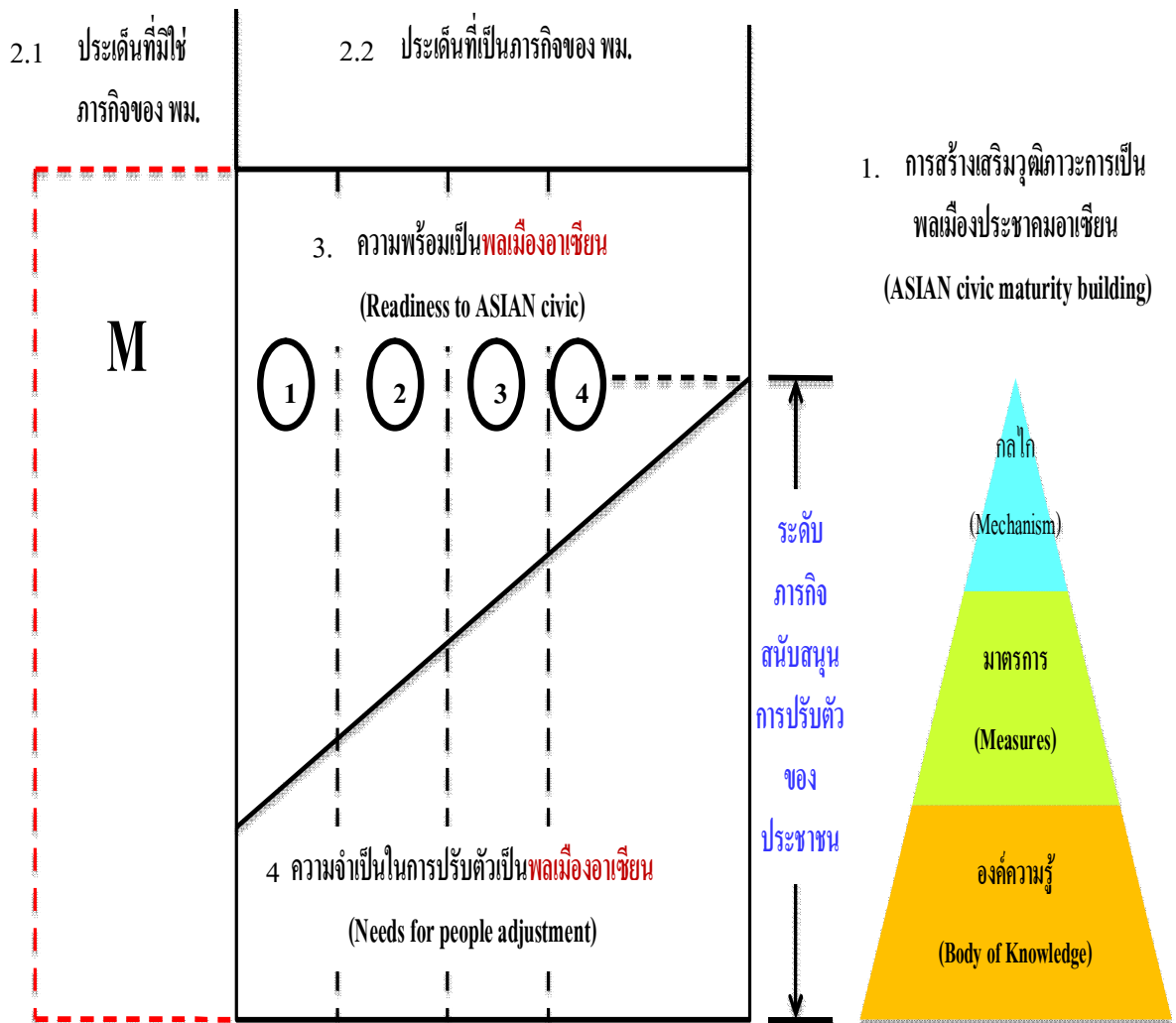
2.2 ประเด็นที่เป็นภารกิจของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ซึ่งอาจแบ่งย่อยเป็นภารกิจโดยตรง และภารกิจที่เกี่ยวข้อง

3) ความพร้อมเป็นพลเมืองอาเซียน (Readiness to ASIAN Civic : RAC) เมื่อกำหนดประเด็นภารกิจที่เป็นของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์แล้วจึงนำแต่ละประเด็นมาตรวจสอบระดับความพร้อมเพื่อกันหาความจำเป็นในการปรับตัวเป็นพลเมืองของอาเซียนต่อไป

4) ความจำเป็นในการปรับตัวเป็นพลเมืองอาเซียน (Needs for people adjustment) : (NPA) เมื่อทราบภารกิจและบทบาทหน้าที่ของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์แล้วจึงนำมาวิเคราะห์ระดับความพร้อม และความจำเป็น ซึ่งเป็นช่องว่างของการปรับตัวไปสู่ความเป็นพลเมืองของอาเซียนต่อไป ทั้งนี้โดยกลับไปหาวิธีการและเครื่องมือในขั้นที่ 1 นั้นเอง กระบวนการโดยสรุปอาจเขียนโดยย่อและแสดงในแผนภูมิที่ 3-1 ได้ดังนี้

$$ACMB = RAC \text{ ---- } NPA$$

2. ประเด็นที่เป็นภารกิจการปรับตัวของประชาชน

แผนภูมิที่ 3-1 กรอบแนวคิดในการศึกษา

3.2 คำนิยามศัพท์ที่เกี่ยวข้อง

1) **ประชาคมอาเซียน** หมายถึง การรวมตัวกันของประเทศสมาชิกอาเซียน ด้วยความร่วมมือ 3 เสาหลักคือ (1) ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political Security Community – APSC) (2) ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community - AEC) และ (3) ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio-Cultural Community - ASCC) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มอำนาจต่อรองและขีดความสามารถการแข่งขันของอาเซียนในเวทีระหว่างประเทศ รวมถึงความสามารถในการรับมือกับปัญหาใหม่ๆ ในระดับโลกที่ส่งผลกระทบมาถึงภูมิภาคอาเซียน เช่น ภาวะโลกร้อน การก่อการร้าย เป็นต้น

2) **การสร้างเสริมวุฒิภาวะประชาชนอาเซียน** หมายถึง กระบวนการเกื้อหนุนและสนับสนุนส่งเสริมให้ประชาชนมีความสามารถก้าวเข้าสู่การเป็นประชาชนอาเซียน ทั้งกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา

3) **กลไก** หมายถึง บุคลากร ทรัพยากร มาตรการ กิจกรรม และหน่วยงาน ซึ่งสนับสนุนให้การดำเนินงานการสร้างเสริมวุฒิภาวะการเป็นพลเมืองประชาคมอาเซียนให้กับประชาชนเป็นไปอย่างราบรื่น

4) **มาตรการ** หมายถึง วิธีการ ข้อกำหนด ระเบียบหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเสริมวุฒิภาวะการเป็นพลเมืองประชาคมอาเซียนให้กับประชาชน

5) **องค์ความรู้** หมายถึง ความรู้ในการสร้างเสริมวุฒิภาวะการเป็นพลเมืองประชาคมอาเซียนให้กับประชาชน

6) **ประเด็นภารกิจของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์** หมายถึง ภารกิจเกี่ยวกับการพัฒนาสังคม การเสริมสร้างความมั่นคงของมนุษย์ และการจัดสวัสดิการสังคม ตลอดจนภารกิจความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านในงานดังกล่าวข้างต้น ในการศึกษาครั้งนี้มีประเด็นภารกิจที่เกี่ยวข้องคือ (1) การเสริมสร้างความสัมพันธ์ด้านสังคมวัฒนธรรมร่วมกัน (2) การรักษา อนุรักษ์ และพัฒนาเป็นแหล่งอาหารและแหล่งสมุนไพรที่ใช้เป็นพื้นฐานการเสริมสร้างด้านสุขภาพ (3) การร่วมมือกันส่งเสริมความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อมและการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมอย่างถูกต้องเหมาะสม เพื่อเป็นพื้นฐานการป้องกันและจัดการภัยพิบัติทางธรรมชาติร่วมกัน (4) การร่วมมือกันพัฒนาสังคมของประชาชนชาวประชาคมอาเซียน

7) **ประเด็นที่มีใช้ภารกิจของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์** หมายถึง ประเด็นภารกิจนอกเหนือจากที่กล่าวไว้ในข้อ 7)

8) **ความพร้อมเป็นพลเมืองอาเซียน** หมายถึง การที่ประชาชนมีคุณลักษณะที่จะพัฒนาสู่การเป็นพลเมืองอาเซียนได้แก่ ความรู้ ทักษะ/กระบวนการ และเจตคติ

9) ระดับความจำเป็นในการปรับตัวเป็นพลเมืองอาเซียน หมายถึง ระดับที่ประชาชนสามารถดำเนินชีวิตอยู่ได้อย่างปกติสุขทั้งทางกายและจิตใจ และไม่เกิดผลเสียต่อตนเองและผู้อื่น ภายใต้แบบแผนของสังคมหรือสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปเมื่อเข้าสู่การเป็นประชาคมอาเซียน

3.3 วิธีการสุ่มตัวอย่าง

ในการศึกษาการสร้าง กลไก มาตรการ และองค์ความรู้ของสังคมเพื่อสร้างการปรับตัวของประชาชนอาเซียน มีแหล่งข้อมูลที่รวบรวมจาก แหล่งและมีวิธีดำเนินการดังนี้

- 1) ข้อมูลจากเอกสาร โดยการสำรวจค้นคว้าจากเอกสารที่เกี่ยวข้องต่างๆ เช่น เอกสารราชการ ตำรา และผลงานวิจัย เป็นต้น
- 2) ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยการสำรวจจากประชาชนกลุ่มต่างๆ กระจายตามภาคใน 4 ภาค รวม 6 จังหวัดโดยใช้ขนาดตัวอย่างจังหวัดละ 250 ตัวอย่าง ตามหลักโควต้า (Quota Sampling) ดังนี้
 - (1) ภาคเหนือ จังหวัดเชียงราย จำนวน 250 ตัวอย่าง
 - (2) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จังหวัดอุบลราชธานี และ จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 500 ตัวอย่าง
 - (3) ภาคกลาง กรุงเทพมหานคร และ จังหวัดสมุทรสาคร จำนวน 500 ตัวอย่าง
 - (4) ภาคใต้ จังหวัดสงขลา จำนวน 250 ตัวอย่าง

โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่าง แบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Sampling) โดยการเลือกสุ่มจังหวัดตัวอย่างที่มีลักษณะพื้นที่ติดชายแดนกับประเทศสมาชิกอาเซียนครอบคลุมทุกเขตพื้นที่ ได้แก่ ภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และ ภาคใต้ รวม 1,500 ตัวอย่าง โดยมีวิธีการสุ่ม คือ

ขั้นที่ 1 : แบ่งประชากรออกเป็น 2 ชั้น (Stratum) ดังนี้

ขั้นที่ 1 : พื้นที่ในเขตเทศบาล โดยขั้นที่ 1 สุ่มชุมชนอาคาร (Blocks)

ขั้นที่ 2 : พื้นที่นอกเขตเทศบาล เขตพื้นที่เป้าหมาย หมู่บ้านในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบล

โดยขั้นที่ 1 สุ่มชุมชนอาคาร (Blocks) ในเขตพื้นที่ ตามกรอบแผนที่กลุ่มเขตชุมชนอาคาร ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ และ ในขั้นที่ 2 สุ่มองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดตัวอย่าง แล้วสุ่มหมู่บ้าน โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

ขั้นที่ 2 : สุ่มครัวเรือนในแต่ละชุมชนอาคารหรือหมู่บ้านที่สุ่มได้ในขั้นที่ 1 ตามจำนวนตามที่กำหนด โดยใช้วิธีการสุ่มแบบง่าย (Simple random sampling)

ขั้นที่ 3 : เลือกกลุ่มหัวหน้าครัวเรือน หรือ ผู้ที่มีอายุ ตั้งแต่ 18 ปี ขึ้นไป และตอบคำถาม

ขนาดตัวอย่าง (Sample Size)

Cochran (1963)¹ แนะนำสูตรการหาขนาดตัวอย่าง (n) ไว้ดังต่อไปนี้

$$n = \frac{n_0}{1 + \frac{n_0}{N}}$$

โดยที่
$$n_0 = \frac{p(1 - p)Z_{\alpha}^2}{e^2}$$

N แทน ขนาดของประชากร (Population size)

p แทน สัดส่วนของลักษณะที่สนใจในประชากร ($0 < p < 1$)

Z_{α} แทน ค่าของเปอร์เซ็นต์ไทล์ที่ $(1 - \alpha)100$ ของการแจกแจงแบบปกติมาตรฐาน

และ e แทน ความคลาดเคลื่อนของตัวประมาณที่ยอมรับได้ ที่ความน่าจะเป็น $(1 - \alpha)100\%$

เนื่องจาก $p(1 - p) \leq \frac{1}{4}$ ดังนั้น ความคลาดเคลื่อน e ที่ความน่าจะเป็น 1.95 คำนวณได้ดังต่อไปนี้

$$n_0 = \frac{p(1 - p)Z_{\alpha}^2}{e^2} \geq \frac{(1.96)^2}{4e^2} = \left(\frac{0.98}{e}\right)^2$$

นั่นคือ
$$e \geq 0.98 \sqrt{\frac{N - n}{nN}}$$

ค่าความคลาดเคลื่อน (e) สำหรับตัวอย่างขนาดต่างๆ แสดงไว้ต่อไปนี้

ค่าความคลาดเคลื่อน (e) ของตัวประมาณที่ยอมรับได้ ที่ระดับความน่าจะเป็น 0.95

N	$e = 0.98 \sqrt{\frac{N - n}{nN}}$
1500	0.025
2000	0.0219
3000	0.0179
4000	0.0155
5000	0.0139
6000	0.0126

หมายเหตุ N = 16,057,524 ครัวเรือน

ในการเลือกตัวอย่างระดับพื้นที่เพื่อให้มีการกระจายตามภาคและตามพื้นที่ในและนอกเขตเทศบาลดังกล่าวข้างต้นแล้ว ในการเลือกกลุ่มตัวอย่างระดับชุมชนจะใช้วิธีการเชิงระบบ (Systematic Sampling)

4) การกระจายตัวอย่างของกลุ่มประชากรดังต่อไปนี้

-แยกตามกลุ่มอายุ โดยมี 1) กลุ่มเด็กเยาวชน ตั้งแต่อายุ 11-18 ปี 2) กลุ่มผู้ใหญ่ อายุตั้งแต่อายุ 19-25 ปี 3) กลุ่มผู้สูงอายุตั้งแต่อายุ 26-60 ปี) และ 4) กลุ่มผู้ด้อยโอกาส 60 ปีขึ้นไป

-นำมาตรการ กลไก ที่ได้พัฒนาจากแนวคิดและกรอบแนวคิดทั้งในประเทศและต่างประเทศ ทดลองนำมาใช้ในพื้นที่ที่มีความพร้อมในบริบทพื้นที่ เพื่อให้มีแนวทางในการปฏิบัติในท้องถิ่น นำไปปฏิบัติได้อย่างเหมาะสมตามบริบทพื้นที่ โดยคัดเลือกพื้นที่ที่มีความแตกต่างกันอย่างน้อย 2 ภาค

-ประเมินผลเบื้องต้นในการนำมาตรการกลไกที่พัฒนาเพื่อหาข้อสรุปและเสนอแนะในการศึกษา

-จัดทำร่างการศึกษาระบบการสร้างกลไก มาตรการ และองค์ความรู้ของสังคมเพื่อสร้างการปรับตัวของประชาชนอาเซียน

-จัดเวทีพิจารณา ๓ การจัดเวทีรับฟังความคิดเห็น 3 ภาค ได้แก่ 1) ภาคเหนือ จังหวัดเชียงราย 2) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จังหวัดอุบลราชธานี และ 3) ภาคใต้ จังหวัดสงขลา สำหรับจำนวนผู้เข้าร่วมรับฟังความคิดเห็นเวทีละประมาณ 50 คน รวม 150 คน